

ГІГІЄНА ДОЇННЯ КОБИЛ

I.I. Бородавська, студент (irka2797@gmail.com)

Науковий керівник – к.с.-г.н., доцент Бондар А.О.

Миколаївський національний аграрний університет

На даний момент розвиток кінних заводів на Україні стає менш популярним, зменшується обсяг виробництва молочної продукції отриманої від кобил. Своім місцем кобиляче молоко поступається коров'ячому і стає менш актуальним.

Ключові слова: кумис, доїльна установка, доїння кобил, лактація

Постановка проблеми. Кобил, призначених для репродукції коней м'ясного напрямку продуктивності, використовують для виробництва кумису, але на даний час в Україні широкого використання воно не набуло. Про це свідчить зменшення поголів'я коней за останні роки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми розвитку галузі конярства та шляхи підвищення її ефективності обґрунтовані вітчизняними науковцями, серед яких Б. М. Гопка [1], Д. А. Волков [2] та інші.

Постановка завдання. Розглянути основи гігієно-санітарного доїння кобил.

Теоретичне обґрунтування проведених досліджень. Історія кисломолочних продуктів зв'язана з глибокою старовиною. Ще задовго до початку нашого літочислення кочовим племенам скіфів був відомий кисломолочний напій з кобилячого молока – кумис.

Кумис – це напій, отриманий в процесі бродіння кобилячого молока. Кумис містить близько двох відсотків алкоголю (приблизно як й у кефірі) і володіє корисними і лікувальними властивостями. Молочне конярство є одним з методів щодо виходу з кризи, що склалася в окремих господарствах, що могло б підвищити рентабельність конярської галузі в цілому.

Кобил, призначених для репродукції коней м'ясного напрямку продуктивності, використовують для виробництва кумису.

Вим'я кобили відрізняється від вимені маток інших сільськогосподарських тварин: воно невелике, компактне, покрито гладкою еластичною шкірою. Складається з двох відособлених половин (молочних горбів) — правої і лівої, що мають по одному соску. Кожна половина вимені має дві долі — передню і задню з

самостійними альвеолами, молочними ходами, вивідними протоками, цистернами, сосковими каналами і отворами, яких по два в кожному соску. У окремих випадках зустрічаються кобили з трьома долями в кожній половині вимені. Молочність кобил при інших рівних умовах залежить від ємкості вимені і оптимальної кількості доїнь. У молодих маток по першій лактації ємкість вимені невелика — від 0,6 до 1,5 л залежно від породи і індивідуальних особливостей. З лактацією вона збільшується і у 8-10-річних кобил досягає максимуму.

Зустрічаються кобили, ємкість вимені у яких 2-3,5 л. У маток старшого віку, частіше після 15-16 років, ємкість вимені зменшується. Між ємкістю вимені і молочністю існує залежність. При добовому удої 1820 л у високомолочних кобил ємкість вимені в середньому 2,4-2,6 л, а у ряді випадків до 3,5, у середньомолочних (з удоєм 13-14 л) — в межах 1,6-1,8 л. Найбільше за місткістю вим'я у кобил степових порід. На початку і в розпал лактації їх треба доїти через 2-3, а рисистих, верхових та ваговозних кобил — через 1,5-2 год. Максимальний надій буває на 2-3-му місяці лактації. Після цього молочна продуктивність поступово зменшується, тому інтервали між доїннями слід збільшувати до 3-3,5, а перед запуском — до 4-5 год.

Кратність доїння така: з 20-25-го дня після жереблення їх доять 1-2, а через 35-40 днів — 5-6 разів на добу.

Доїльна установка, комплекс машин і апаратів для доїння корів та кобил і первинної обробки молока. Складає потокову напівавтоматичну лінію, на якій виробляються підмивання вимені корів, видоювання молока доїльними апаратами, облік молока від кожної корови або від групи тварин, транспортування молока по закритому молокопроводу в молочну, де його очищають, охолоджують і збирають в ємкості, перекачування молока в транспортні засоби (молоковози і ін.) для відправки на молокозавод.

Існує два способи доїння кобил — ручний і машинний.

На кумисних фермах кобил зручніше доїти у спеціальних приміщеннях або на доїльних установках. При ручному доїнні дояр стає з лівого боку кобили і видоює її так, як і корову (башкирський метод). У господарствах кумисолікувальних санаторіїв кобил доять у доїльному, залі, куди одночасно заходять 5-7 маток. Кобила, яка віддала кілька разів молоко без лошати, в подальшому сама іде до місця доїння.

Для стимулювання молоковіддачі при ручному і машинному доїнні до кобили підпускають спеціально навчене «чергове» лоша, яке ссанням викликає рефлекс молоковіддачі. При повному відлученні лошат, навіть за цілодобового

доїння, у кобил різко скорочується тривалість лактації. Тому в господарствах, що виробляють кумис, вночі лоша́т треба утримувати разом з кобилами. Для машинного доїння використовують доїльні апарати ДА-3, ДА-3М «Темп» для видоювання корів: в них залишають тільки два доїльних стакани, вкорочують дійкову гуму і встановлюють двотактний режим роботи. Найефективнішим для доїння кобил є дворежимний доїльний апарат ДДА-2 (рис. 1).

Рис. 1. Доїльна установка ДДА-2

Головна його перевага — автоматична зміна режиму роботи залежно від інтенсивності молоковіддачі. Спочатку апарат працює з тактом «відпочинку», а при максимальному виділенні молока — переключається на безперервний відсос, виводячи більшість його за 20-25 с. При затуханні молоковіддачі ДДА-2 знову працює з тактом «відпочинку», здійснюючи одночасно масаж дійок.

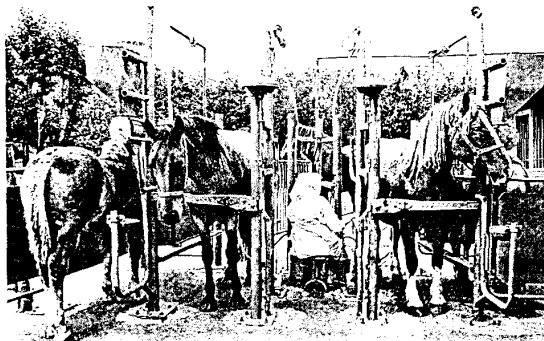
При впровадженні доїльних апаратів ДДА-2 кращий виробничий ефект мають, використовуючи їх на спеціальних установках ДДУ-2 (рис. 2). «Ланцюжок».

Рис. 2. Доїльна установка ДДУ-2

Доїльна установка ДДУ-2 призначена для роботи з добре оповодженими кобилами. Вона має два доїльних станки, а між ними — робоче місце дояра.

Одночасно видноють дві, а за годину — 50-60 кобил (рис. 3). Пересувну доїльну установку «Ланцюжок» використовують для доїння кобил на кумисних фермах з табунним утриманням коней. Вона включає доїльний майданчик з десятьма станками, розміщеними один за одним, розподільний баз, секції для кобил та лошат, а також вакуум-силовий агрегат, змонтований на пересувному візку.

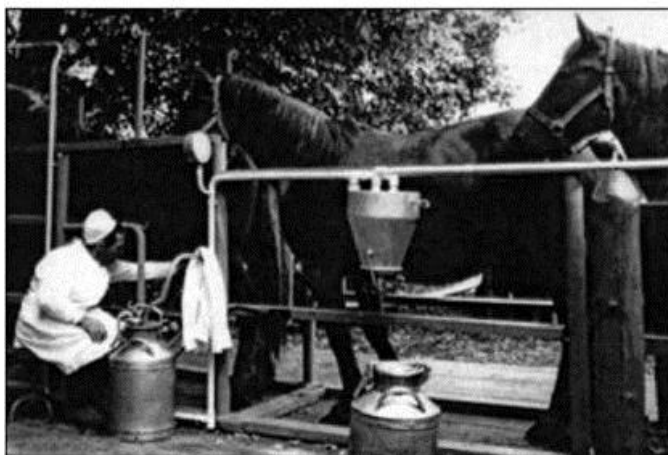
Рис. 3. Механічне доїння кобил

В обох випадках привчати кобил до машинного доїння треба обережно, поступово, викликаючи рефлекс молоковіддачі «черговим» чи своїм лошам. Тварин, що віддають молоко тільки своєму лошати, треба вибраковувати з дійного табуна. При машинному доїнні кобил валовий надій за лактацію збільшується на 20-25 % порівняно з ручним. Це один з ефективних методів підвищення молочної продуктивності кобил. Полягає в повноцінній годівлі та інтенсивному (більш частому) доїнні. Починають роздоювання через 20-25 днів після жереблення (рис. 4). При цьому машинне доїння у першій половині лактації проводять 9 разів на добу з інтервалами в 2 години, а при ручному — відповідно 7 через кожні 2,5 години. Зменшення кратності доїнь пов'язане з потребою додоювати кобил відразу після закінчення основного доїння. За даними ВНДІ конярства, додоювання збільшує кількість валового надою на 30-40 %. При машинному доїнні кобили віддають усе молоко, тому потреба в додоюванні відпадає. Тварин, продуктивність яких підвищується, утримується на одному рівні і тих, що знижують вгодованість, переводять у групу з вищим рівнем годівлі, а тих, які занадто підвищують вгодованість і знижують надій, — у групу із зниженим рівнем годівлі.

Лактація у кобил триває зазвичай 6-7 місяців. Деякі неодружені кобили дояться протягом двох років і більше. При табунном конеразведенні лошата, залишені на зиму під матерями, продовжують смоктати молоко матері до тих пір, поки вона сама не віджене їх перед новою вижеребкі. Інтервали між доїннями

збільшують до кінця лактації від 4 до 5 год. Сухостійний період повинен бути не меншим 3 міс

У племінних господарствах відлучку лошат проводять восени у віці 7-9 міс. Інстинкт материнства у кобил в перші дні після вижеребкі виключно сильний, тому рефлекс молоковіддачі на доїння виробляється з працею. Все ж якщо приступають до доїння кобил з 20-30-го дня після вижеребкі і чергують доїння з підсмоктуванням, то незабаром вдається привчити кобил до доїння при цьому лоша підпускають до матері тільки на ніч (на 4-6 годин) [3].

Рис. 4. Процес доїння кобил

Хімічний склад кобилячого молока дещо змінюється в залежності від багатьох факторів, в середньому ж можна прийняти, що в ньому міститься води близько 89 %, жиру 1,7-2 %, білка 1,7-2,3 %, молочного цукру 6,0-6,6 %, мінеральних речовин 0,3-0,33 % (кальцію 0,1-0,08 % і фосфору 0,04-0,05 %). Молоко від кобил відрізняється від коров'ячого насамперед значно більшим вмістом молочного цукру. Молоко кобил багате на вітаміни А, В, і особливо С. Останнього в ньому більше, ніж в будь-якому іншому продукті тваринного походження.

Список використаних джерел

1. Гопка Б. М. Конярство / Б. М. Гопка, П. М Павленко, О. А. Калантар, В. М. Клок.– К. : Урожай, 1991. – 216 с.
2. Волков Д. А. Племінні ресурси конярства та завдання селекціонерів / Д. А. Волков // НТБ. - № 94. – Х. : ІТ УААН, 2006. – 480 с.
3. Доїння кобил [Електронний ресурс] – Веб-сайт. – режим доступу: <https://studfiles.net/preview/1150246/page:6/> - Мова укр.
4. Дезлайф [Електронний ресурс] – Веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.agro-family.com/vse-tovari/produkti-dlya-dezinfekci%D1%97/816/>